

Socialdepartementet
Diariennr S2019/00088/SOF

Remissvar Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen (SOU 2018:88)

Utredarens uppdrag

Att se över assistansersättningen i socialförsäkringsbalken och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) i syfte att skapa en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling av insatsen personlig assistans och att få till stånd mer ändamålsenliga insatser i LSS.

Vissa av utredarens förslag ingår inte remitteringen

Som en del av det så kallade Januariavtalet mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna omfattar inte denna remittering förslagen om att begränsa möjligheterna till assistans för barn och för personer med stor och varaktig funktionsnedsättning, samt förslaget om en schablon om 15 timmar för andra personliga behov för personer med assistans. Förslaget om att assistansanordnare ska stå för sjuklönekostnader samt att assistansanordnare ska ha kollektivavtalsliknande villkor behandlas i SOU 2020:1 som har remitterats. Personlig assistans för behov av egenvård utreds i utredningen egenvård och tillsyn.

Sammanfattning av utredarens förslag som ingår i remitteringen

- En ny insats för personlig service och boendestöd (inkluderar ledsagarservice)
- Insatsen rådgivning och annat personligt stöd blir särskilt expertstöd
- Insatsen avlösarservice i hemmet blir avlösarservice för att tydliggöra att de inte är begränsad till att ges i hemmet
- Korttidstillsyn före och efter skoldagen samt vid lov ska benämnas förlängd utbildning i fritidshem
- Biträde av kontaktperson ska även kunna ges som en gruppaktivitet om den enskilde samtycker till det.
- Den som beviljas daglig verksamhet ska ha rätt till en inledande kartläggning.

- Det ska framgå av lagen om vissa kommunala befogenheter att kommunen får utbetala habiliteringsersättning till den som deltar i daglig verksamhet enligt LSS.
- Insatsen personlig assistans ska vara ett statligt ansvar. Insatsen föreslås även fortsättningsvis vara en insats enligt LSS men ska endast utgöras av assistansersättning efter beslut från Försäkringskassan. Om den enskilde begär det ska kommunen svara för utförandet av personlig assistans.
- Kommunerna föreslås även i fortsättning ha ett ansvar att följa upp vilka som omfattas av LSS, vilka deras behov av stöd och service är och ska verka för att de får sina behov tillgodosedda. Det innebär att kommunerna kommer ha ett ansvar att även de som får assistansersättning från Försäkringskassan får sina behov tillgodosedda.

Visions synpunkter

Bra med en huvudman för personlig assistans

Det delade huvudmannaskapet för personlig assistans där kommunerna stått för den personliga assistansen upp till 20 timmar per vecka och Försäkringskassan för överskridande timmar har haft negativa effekter för de som behöver personlig assistans. Det handlar om parallella utredningar, väntetider och ovisshet.

Försäkringskassans tolkningar av prejudicerande domar har även medfört att kommunerna fått ta ansvar för de individer som tidigare haft rätt till personlig assistans men nu nekats insatsen från Försäkringskassan. Detta har även inneburit att kommunens biståndshandläggare fått hantera mycket av den frustration som uppstått hos individer som fått avslag från Försäkringskassan. Att endast en huvudman ansvarar för den personliga assistansen och inte Försäkringskassan tillsammans med 290 kommuner kan leda till en mer enhetlig tillämpning av lagen och därmed större rättssäkerhet. Det kan också leda till att biståndshandläggarna i kommunerna kan fördjupa sin kompetens gällande de andra insatserna enligt LSS samt de insatser som kan bli aktuella enligt socialtjänstlagen. Vision ser därför positivt på att renodla huvudmannaskapet för den personliga assistansen.

Kommunerna ska inte ha ansvar för att personer som har behov av personlig assistans får sina behov tillgodosedda

Utredaren föreslår att det kommunala ansvaret för att följa upp vilka som omfattas av LSS, vilket deras behov av stöd och service är och verka för att de får sina behov tillgodosedda ska kvarstå. Det är i grunden bra, men blir komplicerat när det gäller den personliga assistansen. Vision anser att den huvudman som ansvarar för en insats också ska ha ansvaret för att behoven av insatsen tillgodoses. Däremot kan Vision tänka sig en ordning där kommunerna har en skyldighet att informera Försäkringskassan om de får kännedom om att en person har behov av

personlig assistans. Vision vill också påpeka vikten av att Försäkringskassan har beredskap för att snabbt tillgodose förändrade och snabbt uppkomna behov. Vision ser en risk att kommunen annars hamnar i att tillgodose behov hos den enskilde i avvaktan på beslut om personlig assistans i enlighet med kommunens yttersta ansvar som regleras i socialtjänstlagen.

Det saknas förslag om kompetensinsatser för biståndshandläggare och deras chefer

Utredaren föreslår att det ska tas fram ett utbildningsmaterial för personal inom LSS-insatser. När det gäller biståndshandläggare konstaterar utredaren att personalomsättningen för biståndshandläggare under ett års tid (november 2015 – november 2016) var 36 procent. Utredaren konstaterar vidare att en alltför omfattande personalomsättning risker att dränera verksamheten på resurser. Trots detta lägger utredaren inga förslag som syftar till att förbättra arbetsituationen för Sveriges cirka 5 600 biståndshandläggare. Socionomutbildningen är en vanlig utbildning för biståndshandläggare. Socionomutbildningen är en bred utbildning på grundnivå som utgör rekryteringsbas för en mängd yrken som var och ett av dem kräver specialiserad kompetens. Men det saknas en nationell utbildningsstruktur för vidareutbildning inom socionomers arbetsfält. När det gäller biståndshandläggare och deras chefer vill Vision se att det tas fram fördjupade utbildningar inom det ordinarie utbildningsväsendet. Till exempel behövs fördjupad utbildning i juridik. För att kunna bedöma om personer har rätt till insatser behöver man ha fördjupad kunskap om lagstiftning, förarbeten och prejudikat. Det behövs även utbildning i vad olika funktionsvariationer innebär och hur de påverkar individen, i samtalsmetoder och då även med inriktning på samtal med personer som har olika funktionsvariationer. Barnrättsperspektivet inom verksamhetsområdet behöver utvecklas. Därför behövs utbildning i barnperspektivet och barns rättigheter både som anhörig och klient, liksom kompetensutveckling i samtal med barn.

Vision har i en nyligen publicerad rapport om biståndshandläggares yrkesroll och arbetsvillkor synliggjort att bristen på biståndshandläggare kommer öka under de kommande åren. Det framkommer även att biståndshandläggare har betydligt högre sjuktal än flera andra jämförbara yrkesgrupper, tre gånger så höga som civilingenjörer och dubbelt så höga som gymnasielärare. Att löneläget också är jämförelsevis lågt rimmar också tyvärr väl med att biståndshandläggare är ett kvinnodominerat yrke. För att öka yrkets status och attraktionskraft behövs insatser från både staten och arbetsgivarna. En statlig insats skulle kunna vara att ta fram en vidareutbildning för biståndshandläggare. I de fall biståndshandläggare får förändrade uppgifter med utgångspunkt i utredningens förslag är det viktigt att deras behov av kompetensutveckling som en del av omställningen uppmärksammas och åtgärdas.

A handwritten signature in black ink, reading "Veronica Magnusson". The script is cursive and elegant, with the first letter 'V' being particularly large and stylized.

Veronica Magnusson, förbundsordförande Vision